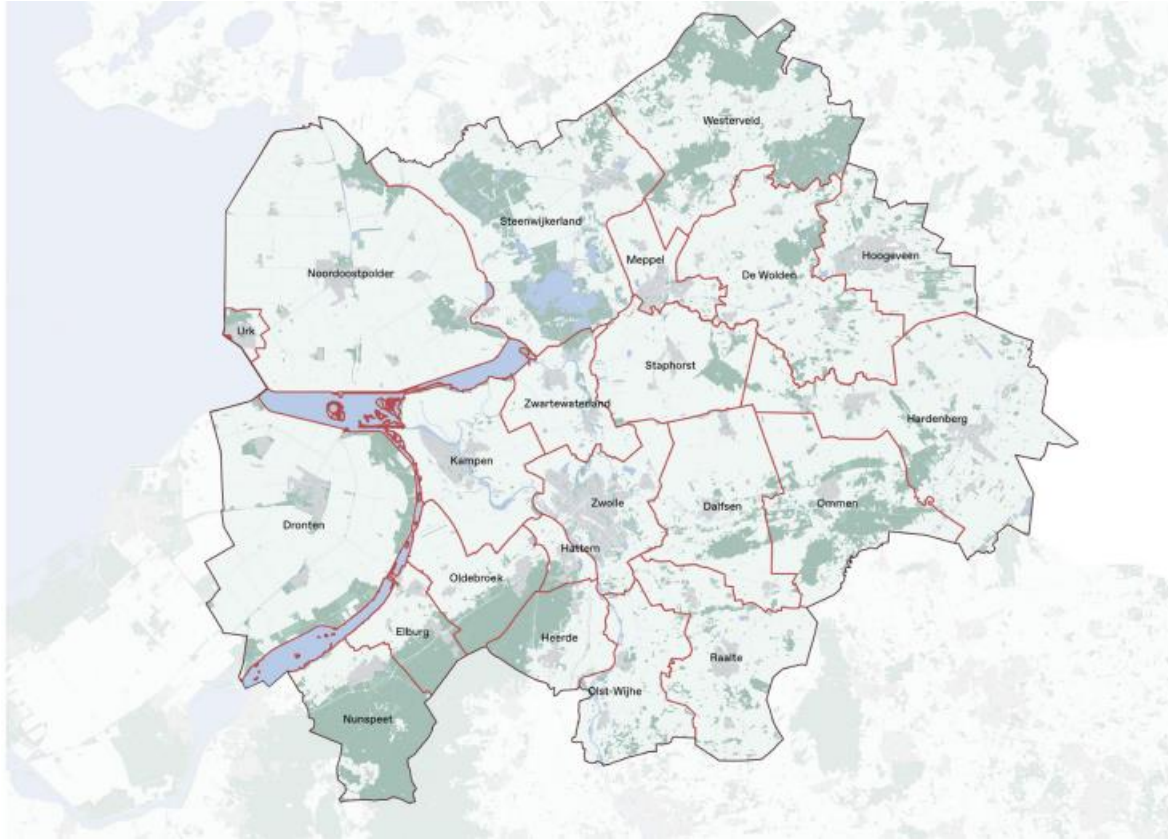

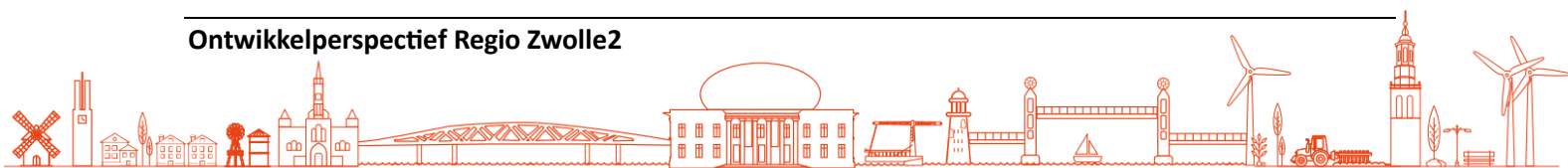
Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Regio Zwolle

Als **oplegger** bij de Verstedelijkingsstrategie, input voor de ruimtelijke voorstellen van de provincies Overijssel, Flevoland, Drenthe en Gelderland en als **gespreksagenda** over het uitvoeringsprogramma en Regionale Investeringsagenda

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding.....	3
Leeswijzer	3
1. Aanleiding.....	3
Gebiedsanalyse Regio Zwolle	4
2. Verstedelijkingsstrategie.....	5
Vier hoofdpunten	6
Warmehartenstrategie	7
Zeven leidende ontwikkelprincipes	7
3. Regionale Programma's en uitvoeringsstrategie	9
Regionale Sponsstrategie	10
Regionale Mobiliteitstransitie	11
Stedelijk Zwolle.....	12
Karakteristieke Stationsomgevingen	13
Vitale Kernen en Gezonde Buurten	14
Kennisprogramma en –ontwikkeling	14
Gebiedsbiografie	15
4. Economische ontwikkeling: Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040	15
5. Relatie overige ruimtelijke programma's en beleid.....	16
RES.....	16
NPLG en Provinciale Programma's Landelijk Gebied	17
Overige gerelateerde programma's.....	17
6. Inhoudelijke samenvatting: agendapunten	18
Onze overkoepelende agendapunten:	18
Onze programma specifieke agendapunten:.....	19
Afstemming tussen regiogemeenten	20
7. Uitvoeringsorganisatie en governance	20
Betrokken partijen.....	21
Regionale investeringsagenda	21
Ontwikkelpad.....	22
Tot slot	22
Bijlage – Relevante documenten	24

Inleiding

Voor u ligt het ontwikkelperspectief van het NOVEX-gebied Regio Zwolle. In het landelijke programma NOVEX is bepaald dat elk NOVEX-gebied een ontwikkelperspectief opstelt waarmee het beeld voor 2040 van het betreffende gebied wordt geschetst en op basis waarvan de gesprekken over strategie en uitvoering kunnen worden gevoerd. Het ontwikkelperspectief maakt op inhoud onderdeel uit van de ruimtelijke voorstellen van de vier provincies Drenthe, Flevoland, Gelderland en Overijssel.

Besluitvorming vindt plaats in die reguliere processen, naast dat dit ontwikkelperspectief separaat wordt aangeboden aan het regiobestuur van de Regio Zwolle.

Voor de Regio Zwolle is afgesproken dat het ontwikkelperspectief bestaat uit:

- a) Verstedelijkingsstrategie Warme Harten in een klimaatadaptieve Delta
- b) De laatste inzichten vanuit het proces om te komen tot een Ruimtelijk Economische Bouwsteen voor de Regio Zwolle.
- c) Een update vanuit de opgestarte NOVEX-programma's aangevuld met de belangrijkste mijlpalen, aandachts- en agendapunten.

Daarmee is het ontwikkelperspectief **geen nieuw beleidsstuk** maar wordt voorgaande samengebracht in één/dit document.

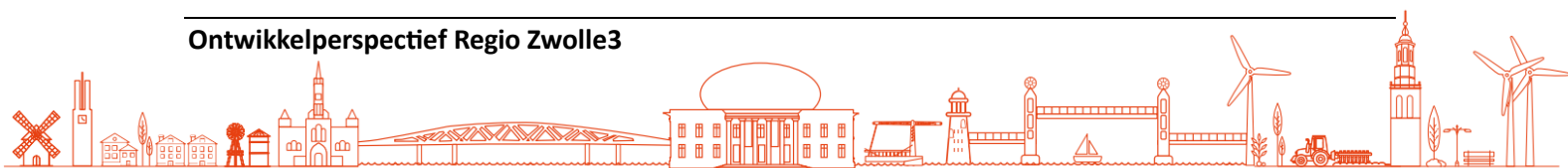
Leeswijzer

In **paragraaf 1** wordt er terug gekeken en wordt de aanleiding voor dit ontwikkelperspectief geschetst. **Paragraaf 2** geeft een samenvatting van onze Verstedelijkingsstrategie en schetst daarmee het toekomstbeeld van onze regio. In deze paragraaf geven we onze hoofdpogave weer. **Paragraaf 3** gaat vervolgens nader in op de vijf inmiddels opgestelde NOVEX-programma's, waarin Rijk, Regio, Gemeenten, Provincies en Waterschappen samen werken aan de inhoudelijke en systeemopgaven van het NOVEX-gebied Regio Zwolle. Deze programma's geven richting aan het op te stellen uitvoeringsprogramma en bijbehorende investeringsagenda in de volgende fase. Daarbij worden er per programma de belangrijkste mijlpalen benoemd. In **paragraaf 4** beschrijven we de laatste inzichten uit de ontwikkeling van de Ruimtelijk Economische Bouwsteen voor het NOVEX-gebied en geven de implicaties daarvan weer voor het ontwikkelperspectief. **Paragraaf 5** benoemt de relatie met overige ruimtelijk beleid en/of programma's. **Paragraaf 6** bevat een inhoudelijke samenvatting aan de hand van aandacht- en agendapunten die onze gezamenlijke gespreksagenda vormen. In **paragraaf 7** kijken we vooruit aan de hand van de uitvoeringsorganisatie en governance.

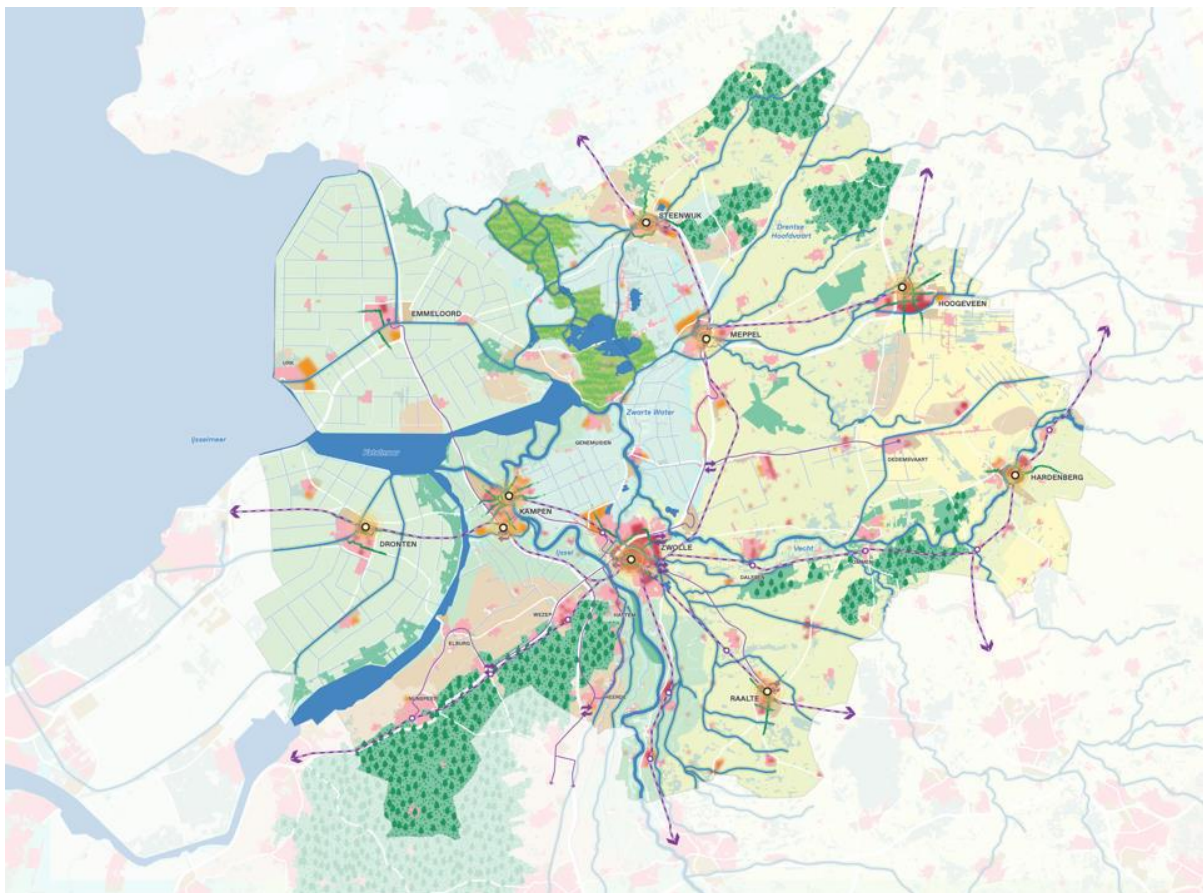
1. Aanleiding

In 2021 is de Regio Zwolle benoemd tot NOVI gebied. In het voorjaar 2021 is tijdens het BOL het [Plan van Doorpakken](#) vastgesteld. In dit plan staat de ambitie om te komen tot een klimaatbestendige ontwikkeling van de Regio Zwolle. Tijdens het BO MIRT in het najaar van 2022 is de Regio Zwolle benoemd tot NOVEX-gebied – waaraan naast het plan van doorpakken ook de Verstedelijkingsstrategie (*Warme Harten in een Klimaatadaptieve Delta*), Gebiedsgericht MIRT-onderzoek bereikbaarheid Zwolle en omgeving en het MIRT-maatregelenpakket (BO-MIRT 2022) verbonden zijn – met als voornaamste doelstelling de klimaatbestendige realisatie van 50.000 woningen en 20.000 arbeidsplaatsen op basis van een Warmehartenstrategie.

Het Plan van Doorpakken, de Verstedelijkingsstrategie en het MIRT onderzoek bereikbaarheid Zwolle en omgeving (zie eveneens de bijlage) vormen de kern van het ontwikkelperspectief. Ze laten zien dat in de Regio Zwolle opgaven en oplossingen in samenhang worden uitgewerkt en brengen focus, daar

waar Rijks- en regionale opgaven op gebied van wonen, werken en klimaat elkaar raken, met oog voor de impact op mobiliteit. Ruimtelijke keuzes zijn passend bij de ambitie en focus van de regio.

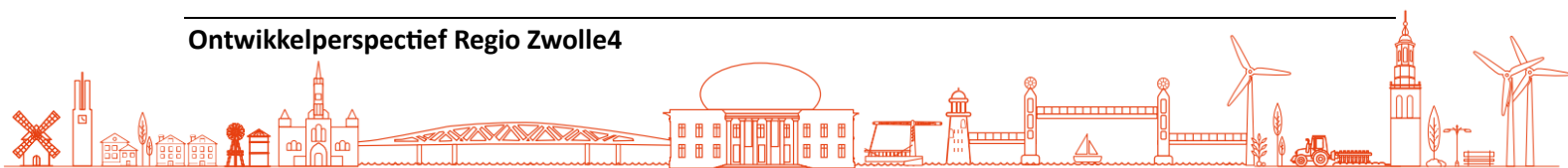
Door programmatisch te werken vanuit het NOVEX-gebied Regio Zwolle werken de overheden in de regio samen aan het realiseren van de doelen en ambities uit de Verstedelijkingsstrategie. De verschillende, reeds opgestelde, deelprogramma's leiden tot een concretisering van opgaven en oplossingen. De Verstedelijkingsstrategie is de basis voor deze deelprogramma's en biedt de randvoorwaarden. We ontwikkelen ons hiermee tot een klimaatadaptieve groeiregio.

In dit ontwikkelperspectief, welke we als oplegger bij de Verstedelijkingsstrategie beschouwen, presenteren we voortgang en verbinden we strategie en programma's, inhoudelijk en procesmatig. We geven daartoe eerst een korte samenvatting van de gebiedsanalyse van de Regio Zwolle.

Gebiedsanalyse Regio Zwolle

De Regio Zwolle heeft als voorloper op de Verstedelijkingsstrategie een Gebiedsanalyse gemaakt. Hierin zijn de kenmerken van de regio verwerkt en komen de programma's uit voort. Regio Zwolle heeft een aantrekkelijke leefomgeving waar het prettig wonen, werken en recreëren is. In de Gebiedsanalyse van Regio Zwolle (zie bijlage) zijn verschillende kenmerken van de regio uiteengezet. Een eerste indruk op de Leefbarometer (leefbaarheid van buurten en wijken) geeft een overwegend positief beeld. Regio Zwolle kenmerkt zich door de aantrekkelijke binnensteden en de karakteristieke dorpen met uiteenlopende woonkwaliteiten. Ook natuur en recreatie is dichtbij.

Regio Zwolle kent eveneens fenomenale landschappen: denk aan de ligging in de delta, de noordrand van de Veluwe, Weerribben en de Vechtdelta. Een uitdaging in dit landschap is dat er veel

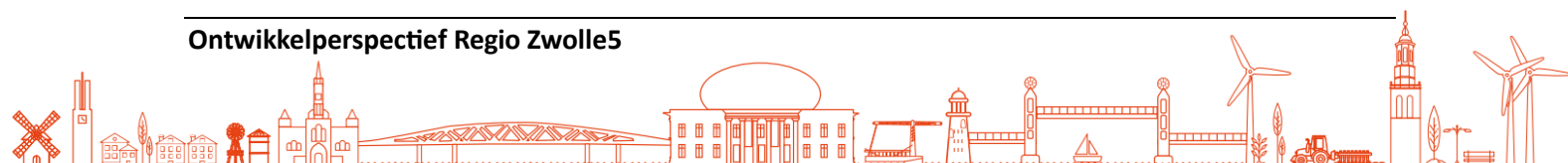

verschillende landschapstypen te onderscheiden zijn, van hoogveenontginningen tot rivierkleilandschap. Ieder met een eigen vormings- en ontwikkelingsgeschiedenis. Dit zorgt voor een heel divers beeld van de Regio Zwolle, waarbij op gebied van verstedelijking aansluiting moet worden gezocht.

Op gebied van bereikbaarheid is Zwolle de spil in de regio met een goede bereikbaarheid op alle schaalniveaus. Er is een goed regionaal OV-netwerk aanwezig, toch wordt de regio gedomineerd door autogebruik. Binnen de regio zijn veel pendelstromen tussen stad en ommeland. Dit komt omdat het ommeland – met uitzondering van de kleinere steden zoals Hogeveen, Meppel, Dronten en Kampen – een relatief lage dichtheid aan wonen en voorzieningen kennen. De regio kent daardoor in demografie en verstedelijkingsdynamiek grote verschillen die in de toekomst mogelijk nog groter worden. Tegelijkertijd laten de demografische ontwikkelingen een grote vergrijzingsgolf zien in de regio: de jongere generatie trekt weg, vanwege het gebrek aan woningen en voorzieningen – waardoor de regiogemeenten nauwelijks groeien.

2. Verstedelijkingsstrategie

Warme Harten in een Klimaatadaptieve Delta, is de treffende titel van de Verstedelijkingsstrategie van de Regio Zwolle. De Regio Zwolle accommodeert stedelijke en economische groei in een dynamische en kwetsbare delta op een klimaat adaptieve wijze. Het is daarbij van belang dat dit gebeurt op een wijze die de mobiliteitstransitie vooruithelpt en geen grote aanvullende druk op het wegennet in de regio met zich meebrengt. Ons vertrekpunt is een integrale benadering met behoud en ontwikkeling van de kwaliteit van de leefomgeving en bereikbaarheid van de regio. De Verstedelijkingsstrategie is door alle dertig besturen van de regio (gemeenten, waterschappen en provincies) onderschreven als kader voor inhoudelijke samenwerking.

Onze doelstellingen/uitdagingen:

- Het accommoderen van de ontwikkelopgave (woningen en bedrijvigheid) met behoud van de huidige ruimtelijke kwaliteit op basis van de zeven ontwikkelprincipes van de Verstedelijkingsstrategie.
- Het versterken van de concurrentiekracht van de Regio Zwolle door een sterk en duidelijk economisch profiel in combinatie met een aantrekkelijk vestigingsklimaat.
- Het bereikbaar houden van huidige en toekomstige economische toplocaties op regionaal en nationaal niveau in combinatie met een goed functionerend Daily Urban System (DUS).
- Het benutten en versterken van huidige en toekomstige ambities op het gebied van leefbaarheid, natuurinclusiviteit, landschap en energietransitie.

De (kwantitatieve) hoofddoelstelling die daarmee gepaard gaat is het realiseren van 50.000 woningen en 20.000 arbeidsplaatsen in samenhang met een mobiliteitstransitie om de regio op korte en lange termijn bereikbaar te houden.

Vier hoofdopgaven

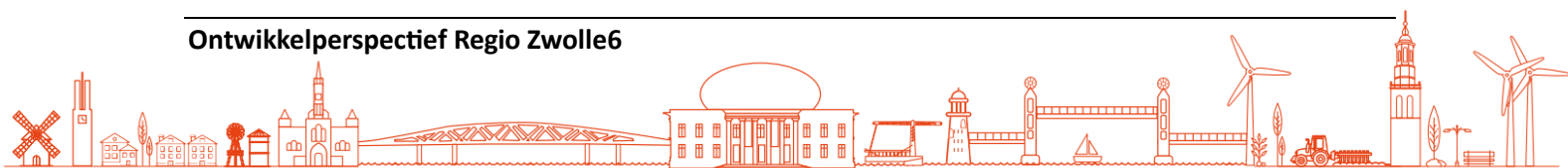
Het behalen van deze doelstelling vraagt om keuzes vanuit een langetermijnstrategie gericht op de ruimtelijke ordening. Hierin staan vier opgaven centraal: klimaat, mobiliteit, economische structuur en woningbouw. In de Verstedelijkingsstrategie hebben we voor ieder van deze hoofdopgaven aangegeven hoe we deze willen aanpakken.

De **klimaatopgave** is gericht op het realiseren van een klimaatbestendige delta. Dit is de voornaamste reden om te kiezen voor de Warmehartenstrategie van de Verstedelijkingsstrategie. We ontwikkelen klimaatrobust, rekening houdend met de eigenschappen van het water- en bodemsysteem. De opgave voor klimaatadaptatie in de regio is al groot, door de bestaande verstedelijking binnen de delta. We kiezen er in de Regio Zwolle voor om de verstedelijkingsopgave zoveel mogelijk plek te geven binnen bestaand stedelijk gebied. Daarbij houden we rekening met klimaatadaptatie én -mitigatie en proberen we met de nieuwe ontwikkelingen ook het bestaande te helpen. We denken dus ook buiten het bouwhek.

Regio Zwolle kent verschillende bodemsoorten en het landschap wordt bepaald door een afwisseling van lager en hoger gelegen gronden. Dit is bepalend voor de locatie én verschijningsvorm van de verstedelijking. Zeker als deze in enkele gevallen toch buiten het bestaand gebouw gebied ontwikkeld wordt.

Laaggelegen gebieden die al verstedelijkt zijn, kunnen getransformeerd worden zodat wijken bijdragen aan het bergen, opnemen en afvoeren van water om daarmee de veerkracht van de bebouwing te vergroten. Om hierbij te helpen hebben we als een van de uitvoeringsprogramma's het programma *Regionale Sponsstrategie* ontwikkeld. In de regionale sponsstrategie is randvoorwaardelijk voor de verstedelijking. In de sponsstrategie wordt uitgewerkt hoe water en bodem sturend zijn en hoe toekomstige woningbouw toekomstbestendig en klimaatadaptief kan worden ontwikkeld.

De tweede opgave die in de Verstedelijkingsstrategie naar voren komt is de **mobiliiteitsopgave**. Zeker rondom de stad Zwolle is de druk op het mobiliteitsstelsel groot door het verkeer dat naar én door de stad komt. We proberen de ontwikkelopgave in de regio te accommoderen, zonder dat deze druk fors toeneemt. Hierom streven we naar een transitie naar duurzamer vormen van mobiliteit. We streven naar een efficiënt en duurzaam mobiliteitssysteem. De verstedelijkingsopgave biedt kansen om de mobiliteitstransitie te versnellen en andersom helpt de transitie om ruimte te maken voor verstedelijking en ontwikkeling. Binnen stedelijk gebied hanteren we het STOMP-principe, waarbij we ontwikkeling zo vormgeven dat het uitnodigt om zoveel als kan gebruik te maken van voetpaden, fiets

en OV. Ook programmeren we de woningbouw vooral in de nabijheid van werkgelegenheid, of in kernen die goed ontsloten met het OV zijn. Zo kunnen we nabijheid versterken en inzetten op multimodaal bereikbare plekken. Voor deze opgave is het programma Regionale mobiliteitstransitie ontwikkeld. Dit programma kent doorwerking in de gebiedsgerichte programma's.

De **economie** van de Regio Zwolle is afgelopen decennium sterk gegroeid. Het betreft een regio met een divers economisch profiel, dat zich in vergelijking tot andere economische regio's de laatste jaren goed heeft ontwikkeld. Het huidige ruimtelijk-economisch systeem kenmerkt zich door grote afstanden. Vanuit de Verstedelijkingsstrategie zetten we in op een conjunctuurbestendige economie waarin we kiezen voor een regio in balans; we bouwen woningen in de nabijheid van werkgelegenheid. Daarnaast houden we mede vanuit het oogpunt van brede welvaart, gebieden met hoge natuur, landbouw of landschappelijke waarde, vrij van bebouwing. We verdiepen hierop met een regionale Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040 (hier gaan we in paragraaf 4 nader op in).

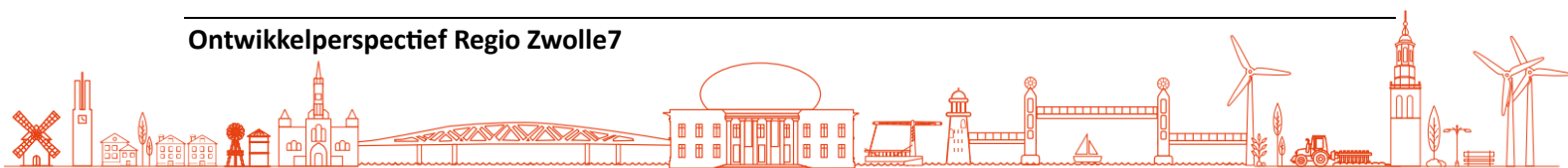
Vanuit de **woningbouwopgave** werken we aan vitale steden en dorpen. Dit doen we door te bouwen waar de mensen zijn of waar ze dagelijks voor hun werk naar toe gaan. We realiseren zo veel mogelijk woningen binnen het bestaand bebouwd gebied. Deze verdichting moet passen binnen de menselijke maat en de lokale context. De aantallen waar het voor de Regio Zwolle over gaat zijn vastgelegd in de woondeals, deze worden gerespecteerd. Op korte termijn worden woningbouwplannen niet ter discussie gesteld; voor de lange termijn dienen deze te passen binnen de ontwikkelprincipes. Woningbouw moet aansluiten bij de vraag, hiervoor is het *Toekomstbeeld Wonen 2050* (zie bijlage) ontwikkeld waarin de differentiatie van woonmilieus verder is uitgewerkt. De woningbouwopgave gaat echter niet alleen over nieuwbouw. Zo'n 80% van de woningen die we in 2040 nodig hebben zijn al gebouwd. De voorliggende opgave gaat dus ook over de aanpassingen die nodig zijn in de bestaande stedelijke gebieden.

Warmehartenstrategie

Deze vier hoofdpogaven komen samen in onze Verstedelijkingsstrategie, daarin sturen we integraal op de vier hoofdpogaven. Zoals onze Verstedelijkingsstrategie dat zegt: "Voor de verstedelijkingsopgave kiest Regio Zwolle voor de Warmehartenstrategie, waarbij toekomstige verstedelijking zo veel mogelijk plaatsvindt in bestaande kernen. Om die kernen, klein en groot, stapsgewijs te transformeren, waarbij water, klimaat, wonen, mobiliteit en economie integraal worden opgepakt. De hiermee gepaard gaande investeringen bieden de mogelijkheid om de ruimtelijke ingrepen die plaatsvinden te gebruiken om de klimaatopgave van de bestaande kernen deels of helemaal op te lossen. We ontwikkelen klimaatrobuust: in een van nature nat gebied wil je in principe niet bouwen. Is dit gebied al verstedelijkt? Dan kan juist de transformatie van zo'n wijk helpen om waterberging, opname, een meer natuurlijke afvoer en de veerkracht van de bebouwing te vergroten. In overstroombare gebieden bouwen we zo dat de gebouwde omgeving door gevolgbeperkende maatregelen voorbereid is op overstromingen door dijkdoorbraken of extreme neerslag".

Zeven leidende ontwikkelprincipes

Om te komen tot de uitvoering van onze strategie in onze regio werken we aan onze ruimtelijke opgaven volgens zeven leidende ontwikkelprincipes. Deze ontwikkelprincipes vormen samen het kompas van de Verstedelijkingsstrategie en de uitwerking daarvan in de (deel)programma's. Ze bepalen onze inzet op de hoofdpogaven voor wonen, werken mobiliteit en klimaat en de keuze voor de verschillende programma's die we als regio gezamenlijk oppakken. Deze ontwikkelprincipes zijn door de betrokken gemeenten, provincies en waterschappen onderschreven en luiden als volgt:

1. Wees zuinig met ruimte

Warme Harten in een Klimaatadaptieve Delta is zuinig omgaan met de ruimte.

De regio kent een groot grondgebied met compacte (Hanze)steden en veel ruimte voor het landschap. Dat is haar kracht en daar moeten we zuinig mee omgaan. Deze ruimte maakt de kwaliteit van de regio en willen we niet onnodig onder druk zetten. Gebieden met hoge natuur- of landschappelijke waarde blijven vrij van uitbreiding van verstedelijking, infrastructuur en grootschalige economie (bijv. logistiek). Verstedelijking draagt bij aan de biodiversiteitsdoelstellingen, ook binnenstedelijk. Daarom kijken we eerst naar een verantwoorde en gezonde wijze van ontwikkeling binnen het bestaande bebouwde gebied en kijken naar mogelijkheden van versterking van het waardevolle landschap. Door te investeren in de kwaliteit van de steden en dorpen houden we ze vitaal en klimaatbestendig.

2. Klimaataanpak bij de bron

In een Klimaatadaptieve Delta pakken we opgaven aan bij de bron.

Decennialang zijn we uitgegaan van de technische maakbaarheid van deze natuurlijke systemen. Meer en meer komen we tot inzicht dat dit niet altijd het geval is. We willen inzetten op maatregelen die duurzaam de wateropgave verlichten, passend bij het natuurlijke bodem- en watersysteem. Nieuwe verstedelijking mag niet leiden tot een grotere klimaat- en wateropgave, maar moet juist leiden tot een verkleining daarvan. Niet alleen in het ontwikkelgebied zelf, maar ook voor de omgeving. Daarbij hebben natuurlijke oplossingen de voorkeur boven technische omdat ze zich ook beter laten combineren met andere opgaven zoals onze gezondheid, de biodiversiteit en een aantrekkelijke leefomgeving. We hanteren deze aanpak ook voor het mobiliteitssysteem: we pakken mobiliteitsopgaven aan bij de bron door met slimme verstedelijkingskeuzes een betere balans tussen wonen en werken op fietsafstand te maken.

3. Nieuw helpt bestaand

In Warme Harten helpt het nieuwe het bestaande met transitieopgaven.

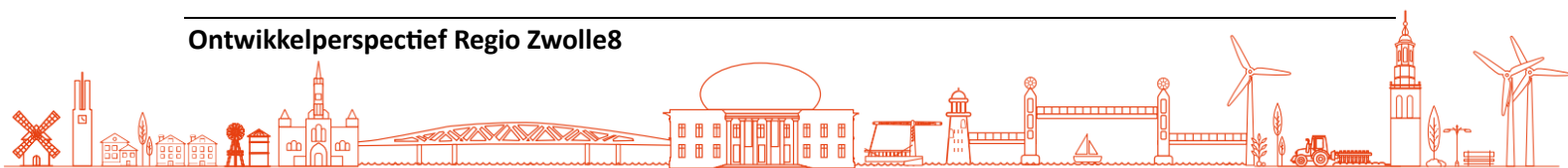
De ambities op het gebied van woningbouw zijn groot. Er zijn veel woningen nodig, maar de nieuwbouw blijft altijd maar een klein gedeelte van de totale voorraad. In al bestaande huizen wonen ook mensen die te maken (kunnen) krijgen met opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, vergroenings- en biodiversiteitsopgaven en met mobiliteitsarmoede. We willen dat wat we nieuw toevoegen in de regio het bestaande versterkt: bestaande wijken en kernen met hun opgaven kunnen geholpen worden door middel van nieuwbouw. Dit noemen we ook wel 'buiten het bouwhek' denken, waarmee we bedoelen dat hetgeen dat gebouwd wordt niet alleen zelf van goede kwaliteit moet zijn, maar ook als hefboom voor noodzakelijke transitie in de omgeving moet dienen.

4. Passend woningaanbod

Warme Harten bieden een passend woningaanbod voor iedereen.

Iedere ontwikkeling maakt het woningaanbod diverser. Nu bestaat dat uit veel op elkaar lijkende, grote eengezinswoningen. Dit past niet zo goed met de demografische trends.

Dit betekent met name dat we goed kijken naar welke woningen er al zijn, wie erin wonen en hoe we de (toekomstige) vraag goed kunnen bedienen. Algemeen geldt dat nieuwe ontwikkelingen aanvullend moeten zijn op het bestaande qua typologie, rekening houdend met demografische trends, zodat het totale aanbod diverser en veerkrachtiger wordt.

5. Voorrang aan voetganger, fietser en OV

In Warme Harten geven we voorrang aan voetganger, fietser en OV.

Iedere ontwikkeling draagt bij aan de mobiliteitstransitie door in te zetten op een andere manier van verplaatsen: meer lopen, fietsen en OV-gebruik. We kiezen voor ruimte-efficiënte vervoerswijzen. Dat betekent inzet op een regionale mobiliteitstransitie in combinatie met verdichten in de kernen, rond OV-knopen en het mengen van wonen en werken waardoor inwoners minder (ver) hoeven te reizen: multimodale plekken maken waar een alternatief voor de auto voor handen is. Met dit principe maken we mobiliteit voor iedereen toegankelijker duurzamer en gezonder.

6. Werken aan economisch elan

Elk Warm Hart speelt een rol in het vergroten van regionaal economisch elan.

Iedere ontwikkeling kan bijdragen aan het versterken van economische samenhang van de regio als geheel. We zetten in op een stedelijke economie in Zwolle, de enige kern in de regio waar een schaa sprong in stedelijkheid mogelijk zou zijn (met bijbehorende lokale agglomeratiekracht, stedelijke economie en functiemix) en op specialisatie in subregio's voortbouwend op de lokale cultuur en historie. We beschermen en ontwikkelen diverse milieus zodat alle typen bedrijvigheid op de juiste plek komen en stimuleren uitwisseling van kennis en kunde. Bijvoorbeeld in binnensteden en stationsgebieden kunnen 'interactiemilieus' tot stand komen door concentratie en clustering van mensen en bedrijvigheid.

7. Lokale identiteit

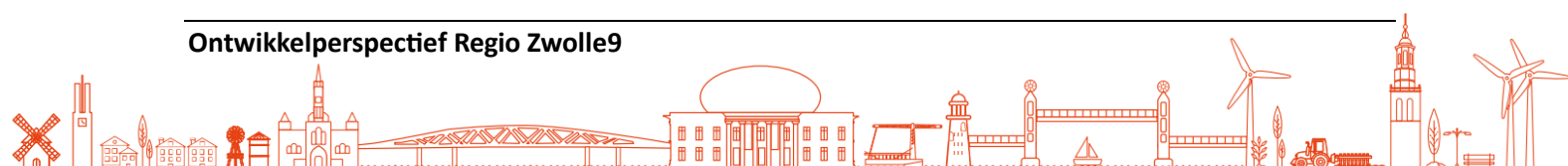
In een Klimaatadaptieve Delta bouwen we gebiedsspecifiek.

Omdat identiteit in grote mate bepalend is voor leefbaarheid en sociale samenhang, omarmen we in dit principe de gebiedsspecifieke unieke eigenschappen van onze diverse regio. De ondergrond en het watersysteem zijn bepalend voor waar en hoe we bouwen om ook op lange termijn bij klimaatverandering een florerende regio te kunnen zijn. Iedere ontwikkeling heeft oog voor de door de landschappelijke ondergrond, natuur, cultuurhistorie en bouwcultuur gevormde karakteristieken en identiteit van de plek en behoudt of versterkt deze. Daar zetten we vol op in en bouwen zo aan een afwisselende regio. De gebiedsbiografie Regio Zwolle concretiseert de cultuurhistorische subregio's en helpt de eigenschappen in te zetten bij gebiedsspecifiek bouwen.

3. Regionale Programma's en uitvoeringsstrategie

De ontwikkelprincipes fungeren als leidraad voor de ontwikkelingen op ruimtelijk gebied in Regio Zwolle. Ze vormen het kompas in de verdere uitwerking van de programma's die vanuit de Verstedelijkingsstrategie zijn ontwikkeld. De Regio Zwolle stuurt, samen met de Rijksoverheid, provincies, waterschappen en gemeenten, op een vijftal (deel) programma's. Deze

Verstedelijkingsstrategie dient als basis voor de verdere uitvoering. Binnen het NOVEX programma Zwolle zijn vijf (deel)programma's uitgewerkt. Twee programma's zijn van invloed op de gehele regio en worden daarom ook wel gezien als systeemprogramma's. Dit zijn de Regionale Sponsstrategie en Regionale Mobiliteitsstrategie. Daarnaast zijn er gebiedsgerichte programma's; de woningbouwopgave in Stedelijk Zwolle, Karakteristieke Stationsomgevingen en Vitale kernen en Gezonde Buurten. Deze programma's vormen het vertrekpunt en voedingsbodemp voor ons uitvoeringsprogramma en later onze Regionale Investeringsagenda.

De opgave uit de Verstedelijkingsstrategie staat niet op zichzelf. Deze raakt aan meerdere doelen. Zowel lokale, provinciale als Rijksdoelen. Het ontwikkelperspectief van het NOVEX-gebied Regio Zwolle houdt de focus op de vier hoofdopgaven, waarbij uiteraard een relatie bestaat met andere opgaven, zoals die bijvoorbeeld hun plek hebben gekregen in de Ruimtelijke Voorstellen van de vier betrokken provincies. Denk daarbij aan programma's rondom energie, water, cultuur en natuur. Ook de vier hoofdopgaven raken rechtstreeks aan Rijksprogramma's, zoals die zijn verwoord in bijvoorbeeld de woondeals, GRIP en Water en bodem sturend en het Programma Ruimte voor Economie.

Juist in de intensieve Rijk-regiosamenwerking kan meerwaarde behaald worden uit meer dan alleen de opgave van het NOVEX-gebied. De vijf programma's uit de Verstedelijkingsstrategie vormen binnen dit ontwikkelperspectief de motor achter de ontwikkelopgave van de regio. Ze zijn daarmee ook de plek waar opgaven samen komen en verbindingen met andere trajecten worden gelegd, daar waar dat helpend en versterkend kan werken.

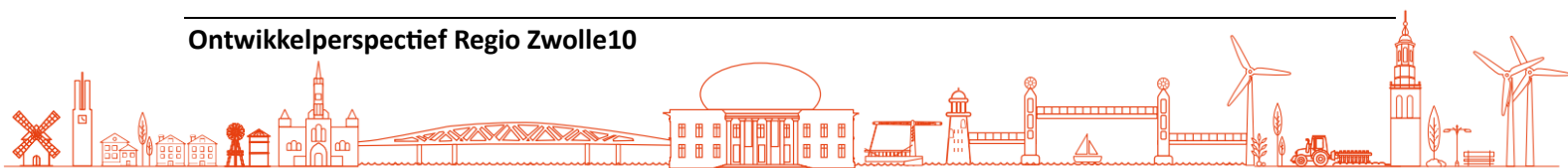
Onze vijf programma's zijn:

Regionale Sponsstrategie

De Regionale Sponsstrategie vormt het hart van onze Verstedelijkingsstrategie en voedt de klimaatadaptatie-strategie voor de Regio Zwolle. De regio krijgt te maken met effecten van klimaatverandering én met het feit dat het steeds moeilijker en duurder wordt om, technische gezien, alle functies op elke plek in de regio te faciliteren. De Regio Zwolle heeft een forse ontwikkelopgave met 50.000 woningen. Die willen we op een veilige en klimaatadaptieve manier ontwikkelen, zeker ook omdat een groot deel van deze ambitie geprogrammeerd staat in de flessenhals in het regionale watersysteem. Dat vraagt een slimme strategie. Niet alleen in regelgeving en kaderstelling, maar ook in ingrepen in het systeem en aangepaste vormen van bouwen.

De sponsstrategie is het kader waarbinnen dat, samen met regio en Rijk ontwikkeld wordt. In lijn met de ontwikkelprincipes hebben natuurlijke oplossingen de voorkeur. Daarmee kan de sponsstrategie ook het ecologisch netwerk helpen versterken en gebiedseigen landschappelijke verschillen accentueren. Om het systeem als geheel bij een veranderend klimaat robuust te krijgen en te houden, zijn gebiedsgerichte maatregelen nodig op drie schaalniveaus: lokaal, regionaal en nationaal.

We zullen daarbij over de grenzen moeten kijken om met de nieuwe omstandigheden om te kunnen gaan. Dat doen we door per deelgebied inzichtelijk te maken met welke lange termijn klimaateffecten we als Regio te maken krijgen en het gesprek aan te gaan. Wat betekent klimaatverandering voor het deelgebied? Wat kan vanuit technisch waterbeheer worden waargemaakt en wanneer moeten de oplossingen in de ruimte gevonden worden? De basis voor oplossingsrichtingen liggen in de toepassing van inzichten en principes uit de Verstedelijkingsstrategie. We werken toe naar locatiekeuzes voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen om klimaatbestendigheid op een bij de regio passende manier vorm te geven. De regionale sponsstrategie biedt perspectief hoe

klimaatadaptatiemaatregelen en ruimtelijke opgaven in samenhang kunnen worden opgelost en bijdragen aan een aantrekkelijke en klimaatbestendige regio.

We onderscheiden acht deelregio's. De eerste deelregio waar dit programma het gesprek en de keuzes faciliteert, is Salland. Binnen de waterstaatkundige grenzen van Salland, die de grenzen van Regio Zwolle gedeeltelijk overschrijden, gaan betrokken partijen aan de slag. Onder regie van de regionale sponsstrategie leveren de lokale overheden hun inbreng. De uitkomsten vormen bouwstenen voor de andere programma's en voor de omgevingsvisies van de betrokken gemeenten en provincies.

Mijlpalen/besluitvorming:

1. In 2023 is er gestart met de uitvoering van de Regionale Sponsstrategie in het eerste deelgebied. Een mijlpaal die hieraan gekoppeld is, is de afronding van het deelgebied Sallandse wetering in Q1 2024.
2. De Regionale Sponsstrategie is een belangrijk programma voor het behalen van de opgestelde doelstellingen uit de Verstedelijkingsstrategie. De borging van de collectieve regionale sponsstrategie in individuele gremia (omgevingsvisie + beleid) is van belang voor het behalen van deze doelstellingen.

Regionale Mobiliteitstransitie

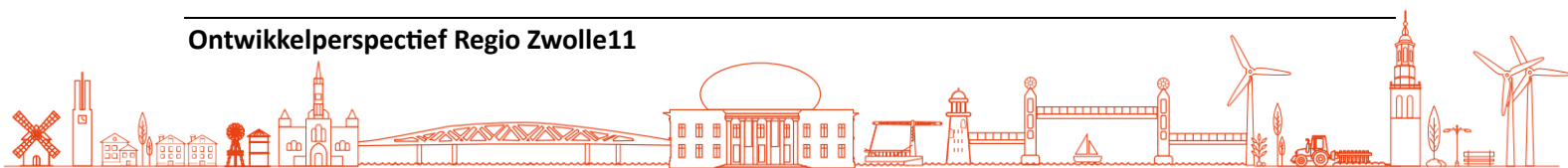
Mobiliteitstransitie is de manier waarop de komende jaren invulling gegeven wordt aan de mobiliteitsstrategie. Regio Zwolle is een diverse regio waarvan sommige delen relatief sterk auto-afhankelijk zijn. Door in te zetten op de mobiliteitstransitie waarin strategische keuzes gemaakt worden om verplaatsing te voet, per fiets of met het OV en deelmobiliteit te stimuleren, kunnen we de groei van de regio opvangen. Vanuit de mobiliteitstransitie proberen we zo veel mogelijk aansluitende mobiliteitssystemen van stad en regio te faciliteren die bereikbaar zijn met eigen primaire vervoersmiddelen maar ook dienen als hoogwaardige overstappunten. We willen in de Regio Zwolle de nabijheid van wonen, werken en voorzieningen vergroten zodat onnodige mobiliteit voorkomen wordt. Daarnaast zijn er via het BO-MIRT afspraken gemaakt voor operationele mobiliteitsmaatregelen voor de Spoorzone Zwolle en het stedelijk netwerk Zwolle en wordt er voor de brede regio gestreefd naar de ontwikkeling van transitie maatregelen.

Dit wordt doorvertaald in operationele mobiliteitsdoelen verdeeld over maatregelenpakket A, B en C, gebaseerd op het gebiedsgerichte MIRT-onderzoek bereikbaarheid Zwolle en omgeving, afgerond eind 2022:

- Pakket A: focus op de spoorzone Zwolle. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering ligt bij de gemeente Zwolle;
- Pakket B: de bereikbaarheid van het stedelijk netwerk Zwolle. Dit deel wordt regio breed (Zwolle, omliggende gemeenten en Gelderland) opgepakt;
- Pakket C: zal de focus leggen op de transitie maatregelen naar fiets en (H)OV voor de reis van en naar Zwolle vanuit de brede regio Zwolle.

Vanuit de mobiliteitstransitie worden mobiliteitsmaatregelen ingezet in de periode tot 2040 gericht op de Spoorzone Zwolle en het stedelijk netwerk Zwolle. Daarnaast wordt de focus gelegd op transitie maatregelen vanuit de brede regio. Dit draagt bij aan de opgave om groei in de woningopgave en toename van arbeidsplaatsen klimaatadaptief te realiseren met behoud en ontwikkeling van de kwaliteit van de leefomgeving en bereikbaarheid.

Naast de opgave uit de Verstedelijkingsstrategie kent Flevoland de ambitie om 100.000+ woningen te bouwen. Dit aantal is niet volledig opgenomen in de bouwopgave van de Verstedelijkingsstrategie

Regio Zwolle. Het toevoegen van deze hoeveelheid woningen heeft effect op de verschillende NOVEX-programma's. Zo ook op de mobiliteitsmaatregelen rondom het stedelijk netwerk Zwolle (ring Zwolle, N50/N307), mede vanwege de sterke verwevenheid van oostelijk en noordelijk Flevoland met de stad Zwolle. Denk hierbij aan onderwijs, voorzieningen, gezondheidszorg o.a. Isala klinieken Zwolle.

Mijlpalen/besluitvorming 2024:

1. bestuurlijk agenderen en besluitvorming over regionale cofinanciering mobiliteitsmaatregelen stedelijk netwerk Zwolle.
2. Optimaliseren van het integraal mobiliteitssysteem stedelijk netwerk Zwolle. Optimalisatie start bij eerste inzet op Langzaamverkeersnetwerk, HUB-strategie, deelmobiliteit en gedragsmaatregelen. Door te starten met integraal te werken aan deze maatregelen, dragen we bij aan een voor de inwoners van de regio Zwolle een duurzaam, veilig en robuust mobiliteitsysteem.

Stedelijk Zwolle

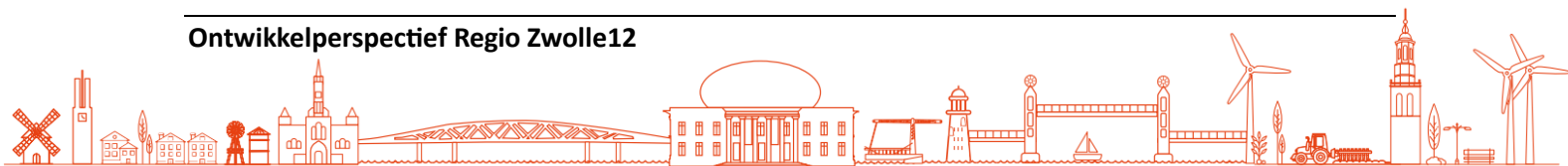
Zwolle is het stedelijke warme hart van de regio met unieke regionale voorzieningen en unieke woonmilieus. Zwolle heeft daarnaast een functie als draaischijf voor verschillende vervoersmodaliteiten met de auto en het (spoorse) OV als zwaargewichten. Zwolle wil haar rol als stedelijk warm hart van de regio in de komende twee decennia versterken met klimaatbestendigheid en brede welvaart als leidende principes. Tegelijkertijd is Zwolle één van de steden in het stedelijk netwerk van Nederland. De Zwolse spoorzone neemt daarin een bijzondere en unieke plek in als de ov-poort tussen regio en de rest van Nederland. Veel van de opgaven van de verschillende overheidslagen komen samen in de gebiedsopgave van Stedelijk Zwolle. In het Ruimtelijk Voorstel van de Provincie Overijssel wordt dit eveneens gesignaleerd en opgeroepen tot maximale ontschotting. Dit wordt vanuit Zwolle ondersteund en herhaald in paragraaf 6.

Het programma Stedelijk Zwolle heeft de focus op de ontwikkeling van de stad Zwolle in de context van de regionale ontwikkelopgaven en in samenhang met opgaven die zich op de korte en langere termijn aandienen in het regionale mobiliteits- en watersysteem. Daarvoor richt de aandacht zich op twee tijdvakken: tot 2030 gaat het om bouwen en realiseren: circa 8800 woningen en de eerste stappen in de mobiliteitstransitie met een verbeterde fiets- en OV-bereikbaarheid. Voor de periode na 2030 onderzoeken we gebiedsgericht en in samenhang met de regionale mobiliteitstransitie en de regionale opgave voor meer sponsnering de potentie voor aanvullende stedelijke milieus. Hierin staan wonen (tot 15.000 woningen) en werken (een aandeel binnen de 20.000 arbeidsplaatsen) centraal staan.

Dat kan alleen als we tegelijkertijd oplossingen vinden voor een toekomstbestendige lokale, regionale en nationale bereikbaarheid en op basis van maatwerk een optimale invulling weten te geven aan het principe water en bodem sturend. Dit is het principe dat juist in Zwolle al eeuwenlang als dominant wordt ervaren. In 2024 en 2025 vinden onderzoek, afweging en besluitvorming plaats over hoe Zwolle zich als stedelijk warm hart van de regio en als netwerkstad in Nederland verder ontwikkelt.

Mijlpalen/besluitvorming:

1. Voor het programma Stedelijk Zwolle is het belangrijk dat de cofinanciering definitief geborgd wordt in het BO-MIRT in 2023. Hiermee kan de investering geborgd worden in combinatie met het inbedden van de mobiliteitstransitie.
2. Om de haalbaarheid van het toekomstperspectief voor de Ceintuurbaan-zone in Zwolle te kunnen bepalen, moeten de conclusies uit het ontwerp onderzoek herleid worden. Dit wordt gedaan in het laatste kwartaal van 2023 doorlopend in het eerste kwartaal van 2024.
3. Zwolle verwacht in het eerste half jaar van 2024 de rapportage en conclusies over de toekomstperspectieven Ceintuurbaan-zone te kunnen opleveren.

4. In het derde en vierde kwartaal van 2024 wordt er gewerkt aan het vormgeven van het IBC en het Masterplan ontwikkeling Ceintuurbaanzone.
5. Als vervolg op mijlpaal 4 wordt er in het eerste half jaar van 2025 gestreefd naar de vertaling van het IBC en Masterplan naar gebiedsakkkoord Ceintuurbaan-zone. Met als uiteindelijk doel de realisatie van de strategie op dit thema.

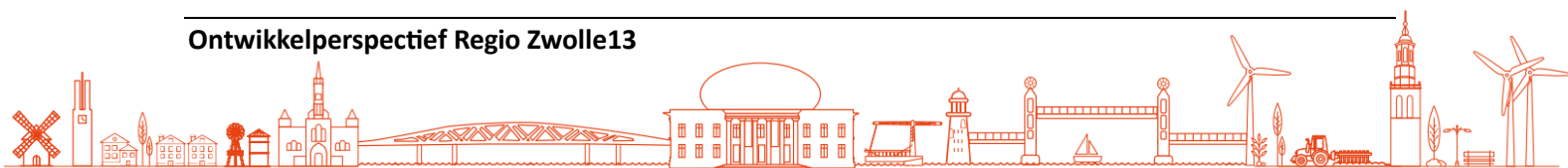
Karakteristieke Stationsomgevingen

In dit programma werken de gemeenten Steenwijk, Hardenberg, Kampen, Raalte, Meppel, Hoogeveen en Dronten op ad hoc basis, samen aan de ontwikkeling van hun stationsgebieden en directe omgeving. Het programma is gericht op het verbinden van de middelgrote kernen op inhoud zodat de potentie van de stationsgebieden optimaal benut wordt bij de realisatie van de stationsomgevingen als multimodale plekken. Het programma accommodeert een opgave van 9.000 tot 12.000 woningen op verdichte stationslocaties en heeft daarmee een belangrijke bijdrage aan de ontwikkelopgave uit de Verstedelijkingsstrategie. Dit is bij uitstek een programma waar de meerwaarde van de NOVEX-aanpak blijkt. De uitdaging voor de ogenschijnlijk op zichzelf staande stationsomgevingen is vergelijkbaar, waardoor 1 + 1 hier vaak 3 wordt.

De komende periode wordt er geïnventariseerd wat de status is van de zes stationsgebieden. Deze inventarisatie zal een inhoudelijke, organisatorische en financiële component bevatten. Op basis van deze inventarisatie kan in de lijn van het programmaplan een vervolgstap zijn om tot een gezamenlijke positionering (parapluplan) te komen waarin de overige relevante programma's van de Verstedelijkingsstrategie worden geïntegreerd met in achtneming van de lokale opgave. De lokale opgave vertaald naar de regionale opgave, is een cruciale schakel in het verwezenlijken van de doelstelling van de Verstedelijkingsstrategie en mobiliteitstransitie. Om daadwerkelijk tot positionering en uitvoering te komen is noodzakelijk om minimaal de lokale visie te vertalen naar een uitvoerings- en investeringsstrategie.

De zes stationsgebieden bevinden zich in verschillende stadia van ontwikkeling:

- **Hoogeveen:** er is een MIRT-bijdrage van nagenoeg € 15 miljoen toegezegd door de minister. Daarnaast is een WBI-subsidie toegekend van € 4,8 miljoen voor de ontwikkeling van het stationsgebied-stadscentrum van Hoogeveen. Eind 2023 wordt de gebiedsvisie voor het Stationsgebied en omgeving opgeleverd. Daarnaast wordt een ontwikkelstrategie met programmaplan opgesteld voor de ontwikkeling van het stationsgebied en het stadcentrum van Hoogeveen.
- **Meppel:** De gemeenteraad heeft in 2023 besloten om een ontwikkelstrategie op te stellen voor het stationsgebied. De voorbereidingen zijn al in gang gezet en vanaf 2024 gaat de gemeente de ontwikkelstrategie verder brengen. Ondertussen zijn er al kleinschalige initiatieven voor de transformatie van leegstaande gebouwen. Grootste ontwikkeling op dit moment is de realisatie van het 4e perronspoor en de aanpassingen van het spoorwegemplacement.
- **Hardenberg:** In opdracht van de gemeente en Vechtdal Wonen ondersteunt APPM momenteel bij de opstart van het proces voor de integrale gebiedsontwikkeling. In november wordt er een stedenbouwkundig bureau gecontracteerd. Medio 2024 moet de gebiedsvisie op hoofdlijnen gereed zijn. Parallel hieraan wordt gewerkt aan het opzetten van een zogeheten Gebiedscoalitie om invulling te geven in de op te stellen visie voor de Stationsomgeving. Het is de bedoeling dat de deelnemende partijen een intentieovereenkomst gaan sluiten voor het verder vormgeven van het gebied.

- **Stationsomgeving Kampen-Zuid:** In de stationsomgeving van Kampen-zuid staan 3 opgaven centraal: Het realiseren van een aantrekkelijke snelfietsroute (met fietstunnel) tussen het station en de nieuwe woongebieden in Reevedelta, inpassen van een regionale mobiliteitshub en het verbeteren van de verblijfskwaliteit en stedelijkheid door verdichting/toevoegen van programma. Deze 3 opgaven worden momenteel verkend, en de resultaten hiervan moeten eind 2023 leiden tot meer duidelijkheid over de haalbaarheid van deze opgaven. De ambities worden vastgelegd in de gebiedsvisie voor Reevedelta en in 2024 verder uitgewerkt in stedenbouwkundige plannen en het omgevingsplan.
- **Raalte:** De gemeente Raalte is bezig met het opstellen van groeibeelden voor de dorpen Raalte en Heino. Voor het dorp Raalte zoomen we voor het groeibeeld Raalte in het bijzonder specifiek in op de stations-centrumlocatie en wat hier de mogelijkheden zijn om de groei te laten plaatsvinden. We verwachten dat de groeibeelden 1e kwartaal 2024 worden opgeleverd.
- **Steenwijk:** Voor de Spoorzone Steenwijk wordt een ambitiedocument opgesteld, waarin de kansen voor verdichting (conform de Verstedelijkingsstrategie: wonen, werken, klimaat en mobiliteit) worden verkend. De opdracht is gegund aan BVR. Deze ambitie wordt voorzien van een ontwikkelstrategie. De gebiedspartijen zijn hierbij betrokken. Parallel aan dit ambitiedocument worden de mogelijkheden verkend voor het verplaatsen van het raccordement. Het ambitiedocument en de ontwikkelstrategie worden begin 2024 vastgesteld.

Mijlpalen/besluitvorming:

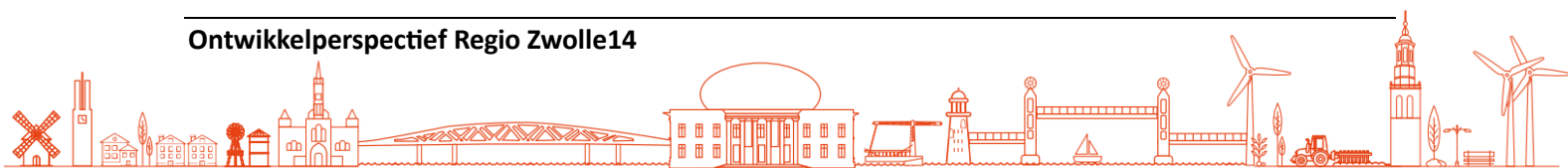
1. Voor alle stationsgebieden wordt een ontwikkelvisie/strategie, een projecten boek (lange/korte termijn), en een financiële doorrekening gemaakt. Dit moet inzicht geven in de potentie, de randvoorwaarden en de obstakels die zich voor doen. Iedere gemeente kan dit op zijn eigen manier invullen, maar het moet voldoende inzicht geven om onder andere op korte of langere termijn een beroep te doen op provinciale, rijks en andere middelen.
2. Het verder nadenken over de potentie van de stationsomgevingen heeft ertoe geleid dat groot deel van de deelnemende gemeenten de potentie van hun stationsomgevingen in 2023 verder gaan verkennen en in breder perspectief bekijken. Ze stellen een ontwikkelvisie op of verbreden hun bestaande visie. Op basis hiervan kan in het eerste kwartaal van 2024 meer inzicht gegeven in fasering en planning. Per stationsomgeving wordt een eigen planning opgesteld met momenten van plenaire terugkoppeling binnen het programma.
3. De uitvoering van de transitie van de stationsomgeving in Dronten loopt en er worden geen belemmeringen voorzien.

Vitale Kernen en Gezonde Buurten

Het programma is gericht op alle 22 gemeenten in de Regio Zwolle. In dit programma worden drie programmalijnen ontwikkeld: een passende, duurzame en aantrekkelijke woonplek. Samen sturen we op de ontwikkeling van het mozaïek van kernen en voorzieningen in de regio, omdat we erin geloven dat daarmee de draagkracht en daadkracht van de regio wordt versterkt. Vitale kernen en gezonde buurten is één van de drie onderleggers voor de Regio Deal aanvraag vijfde tranche. We verwachten in het eerste kwartaal van 2024 met een programmaplan richting stuurgroep te kunnen gaan.

Kennisprogramma en –ontwikkeling

De NOVEX-samenwerking levert een schat aan kennis en informatie op. Binnen de klimaatadaptieve groeiregio kunnen we een voorbeeld zijn voor overige gebieden in Nederland en ontwikkelen we, met perspectief op de omstandigheden van 2100, een belangrijke economische motor met (inter)nationale uitstraling.

Naast de vijf inhoudelijke programma's willen we de in Regio Zwolle deze opgedane kennis rondom klimaatadaptieve gebiedsontwikkeling en innovatie op systeemniveau van water- en bodem graag delen. We ontwikkelen daarvoor een kennisprogramma en willen opzoek naar boegbeelden en (kennis)makelaars op het gebied van klimaatadaptatie en -mitigatie. Onderdeel van en cruciaal voor een succesvolle aanpak voor het NOVEX-gebied Regio Zwolle zijn de korte lijnen tussen de verschillende overheden gebleken. Zichtbaarheid, aanwezigheid en inzet van overheden in alle lagen is hierbij erg waardevol. Beschikbaarheid van kennis en middelen en de gezamenlijke inzet hierop, die leidt tot inspiratie en innovatie, zijn medebepalend voor het succes van het NOVEX-gebied. Dit zetten we dan ook onverminderd voort.

Gebiedsbiografie

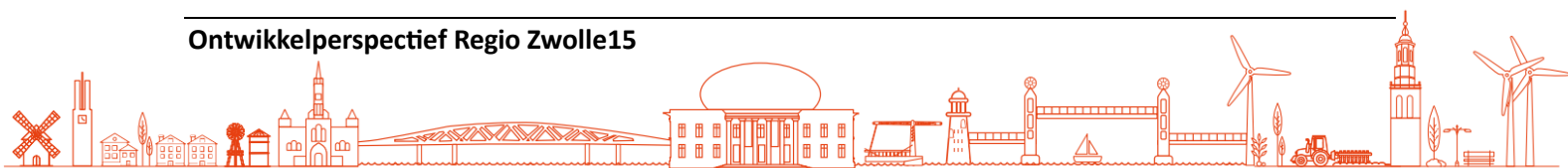
De gebiedsbiografie is een recent ontwikkeld document (in samenwerking met het ministerie van OCW en BZK) dat bij kan dragen aan het klimaatbestendig maken en houden van onze demodelta. In de Regio Zwolle zijn het stedelijk en landelijk gebied en water en bodem sterk met elkaar verweven. Om beter te kunnen omgaan met de opgaven die nu spelen en zich in de toekomst (verder) zullen ontwikkelen, is het belangrijk kennis te hebben van het ontstaan en de ontwikkeling van de cultuurlandschappen die de regio rijk is. De gebiedsbiografie geeft inzicht en biedt inspiratie voor de toekomstige ontwikkelingen vanuit de cultuurhistorie en het landschap. De gebiedsbiografie dient als onderlegger bij het implementatieproces van de ontwikkelprincipes. Het is ter illustratie bij uitstek een instrument dat helpt bij het operationaliseren van ontwikkelprincipe zeven: *In een Klimaatadaptieve Delta bouwen we gebiedsspecifiek.*

4. Economische ontwikkeling: Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040

In de Verstedelijkingsstrategie is naast de realisatie van 50.000 woningen tevens afgesproken dat de regio extra 20.000 arbeidsplaatsen huisvest. Economische ontwikkeling en groei van de regio gaan daarmee hand in hand. Naast ruimte voor woningen is er ook ruimte voor economie/werken nodig. Vanwege haar focus op de ruimtelijke opgaven is in de Verstedelijkingsstrategie nog te weinig ingezoomd op de noodzakelijke ruimte die de economie vraagt en welke ruimtelijke implicaties dit heeft. Daarom hebben de provincies en gemeenten besloten om gezamenlijk een Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040 te ontwikkelen. Vanuit het Rijk is het ministerie van Economische Zaken en Klimaat hierbij betrokken.

Het doel van de Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040 is het schetsen van het economisch profiel van de Regio Zwolle in 2040 in het bijzonder in relatie tot de ruimtelijke implicaties van grootschalige ruimtevragers en innovatie omgevingen. De regio wil scherpstellen welke (type) bedrijven het verschil gaan maken en welke (type) werklocaties dit kunnen faciliteren om uiteindelijk daarmee ruimte te bieden aan de veranderopgave om de regionale economie toekomstbestendig te maken. Uit de eerste fase van het traject komen de contouren naar voren van de dialoog die de regio aan moet gaan over de ruimtelijke implicaties van met name de verandering van de regionale economie (circulair, digitalisering, korte ketens, verduurzaming etc.). Onderwerpen/ bespreekpunten daarbij zijn:

- De Regio Zwolle kent een gemengde economie. Dit economisch profiel van de regio vraagt niet zozeer om een keuze voor sectoren (zoals vaak gebeurt), maar een keuze voor vernieuwing en verduurzaming van ketens. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan, want hoe werkt dat in de praktijk? Welke ruimtelijk economische afwegingen volgen uit deze constatering?
- De regio heeft nu en richting 2040 een grote ruimtevraag voor doorontwikkeling van de eigen regionale bedrijvigheid. De planvorming voorziet hier nog niet in. Schaalvergroting en verduurzaming vragen o.a. om regionale terreinen waar grootschalige werklocaties en

infrastructuur samen komen. Nieuwe terreinen bieden schuifruimte om bestaande werklocaties te (her)ontwikkelen, met behoud van het werkvolume op deze locatie.

- De ontwikkeling naar een circulaire economie staat pas aan het begin. Wat zich al aftekent is dat het gebruik van zoveel mogelijk duurzame hernieuwbare grondstoffen een groot ruimtebeslag zal hebben in de hoge milieucategorieën en op goede (multimodale) bereikbare locaties. De ruimtevraag die volgt uit de transitie naar een circulaire economie is nog niet in hectares uit te drukken en dus nog geen onderdeel van de behoefteberamingen. Hoe zorgt de regio dat ze klaar staat voor deze transitie?
- Wat zijn binnen de Regio Zwolle logische zoeklocaties voor nieuwe regionale terreinen? En wat voor een profiel past bij deze terreinen?

In de volgende fase naar een ruimtelijke economische bouwsteen winnen de dilemma's en opgaven aan scherpte en krijgt het vertaling naar ruimtelijke randvoorwaarden/ principes voor grootschalige werklocaties.

Naast een inhoudelijke relatie met het Nationale Programma Ruimte voor Economie helpt de bouwsteen de regionale partners om een gezamenlijk beeld te krijgen van de ruimtelijk economische afwegingen waar de regio voor staat. Het geeft in het gesprek zicht op de zoekgebieden voor grootschalige bedrijvigheid en ruimtelijke randvoorwaarden. Een gesprek tegen de achtergrond van ruimtedruk en maatschappelijke discussies over “verdozing van het landschap”. De uiteindelijke afweging vindt plaats in wisselwerking met de uitgangspunten uit de Ruimtelijke Puzzel, de kaders van Regio Zwolle klimaatbestendige groeiregio, de ontwikkelprincipes en uitvoeringsprogramma's van de Verstedelijkingsstrategie, de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies, NOVEX, PPLG en de provinciale programmeringsafspraken.

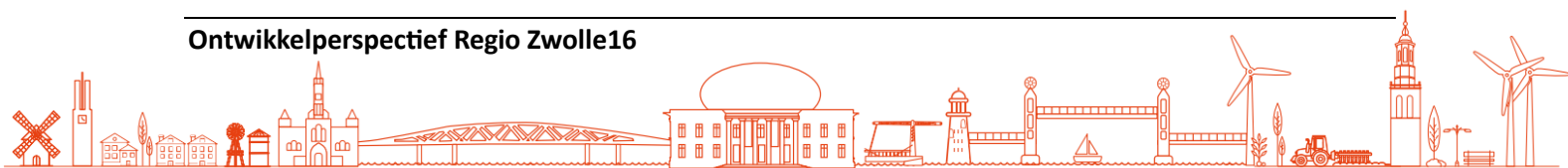
Begin 2024 volgt een bestuurlijke afweging over eventuele vervolgstappen. De daadwerkelijke ontwikkeling van enkele grootschalige duurzame werklocaties aan de hoofdinfrastructuur van mobiliteit en energie vraagt een gezamenlijke langjarige inspanning van de gemeenten en provincies.

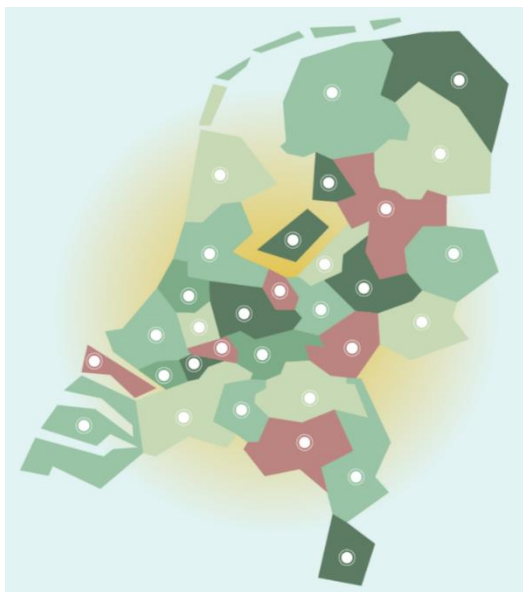
5. Relatie overige ruimtelijke programma's en beleid

Naast NOVEX zijn er verschillende (landelijke) programma's die een relatie kennen met het NOVEX-programma voor Regio Zwolle. Zo is recent de Contourennotitie voor de Nota Ruimte uitgekomen. Deze notitie presenteert op hoofdlijnen de inhoud van de Nota Ruimte. Hierin zijn voor verschillende thema's keuzes opgenomen op korte, lange en zeer lange termijn. Vanuit het NOVEX-gebied Regio Zwolle is het van belang om aangehaakt te zijn op de ruimtelijke programma's vanuit het Rijk. In deze paragraaf benoemen we deze, waarbij we de RES en het NPLG kort duiden.

Regionale Energiestrategie (RES)

De energietransitie houdt niet op bij de gemeentegrens, daarom werken overheden, inwoners, bedrijfsleven, netbeheerders en maatschappelijke organisaties in 30 regio's samen aan een Regionale Energiestrategie. De RES kent net als de NOVEX-gebieden een grensoverschrijdende samenwerking. Binnen het NOVEX-gebied Regio Zwolle vallen vijf RES-gebieden (West-Overijssel, CleantechRegio/Stedendriehoek, Noord-Veluwe, RES Drenthe en RES Flevoland) die elk hun eigen energiestrategie ontwikkelen.

De RES-gebieden mogen op eigen wijze hun energiestrategie bepalen op het gebied van zonne- en windenergie. Het uiteindelijke doel is om in 2050 niet meer afhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen maar volledig gebruik te maken van duurzame elektriciteit en warmte. De 5 RES gebieden verdeeld over Regio Zwolle hebben allemaal op eigen wijze een ambitie voor 2030 en 2050 opgesteld.

Duurzame energievoorziening daagt bij aan een prettig woon-, leef- en vestigingsklimaat. Echter, de opwek en opslag van duurzame energie vergt aanzienlijke ruimte, die ook nodig is voor andere opgaven zoals nieuwe woonwijken, natuurontwikkeling en infrastructuur. Daarom is het van groot belang om een zorgvuldige afweging te maken tussen alle opgaven en belangen.

De ontwikkelde energiestrategieën hebben – net als de NOVEX-programma's – effect op de fysieke leefomgeving en kunnen daarom niet los van elkaar gezien worden.

Nationaal programma en Provinciale Programma's Landelijk Gebied (NPLG/PPLG)

In het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) zet het Rijk in op een integrale aanpak voor natuur (waaronder stikstof), waterkwaliteit en klimaat. Het NPLG is een beleidsprogramma onder de Nationale Omgevingsvisie. Voor Regio Zwolle betekent dit dat de vier provincies (Overijssel, Gelderland, Flevoland en Drenthe) bezig zijn met het opstellen van hun eigen programma.

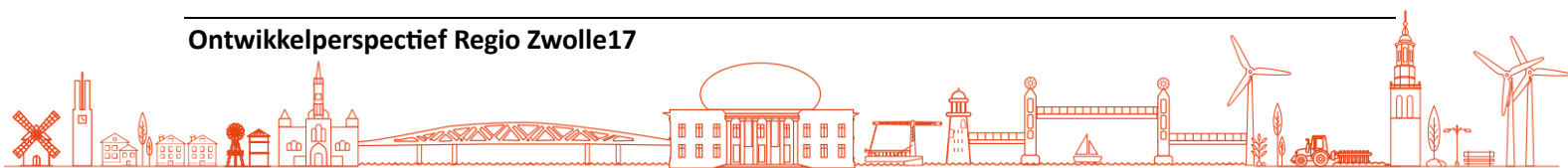
Elke provincie gaat aan de slag met de opgaven en maatregelen die gelden op het gebied van natuur, stikstof, landbouw, water, bodem en klimaat in de provincie. De aanpak moet passen bij de eigenschappen van het gebied. Daarnaast hebben de provincies ruimte om eigen thema's toe te voegen om opgaven passend op te kunnen pakken:

- Zo is in Overijssel gekozen om naast de natuur- en klimaatdoelen ook te kijken naar leefbaarheid en economische kwaliteit van het platteland en het perspectief voor een toekomstgerichte agrarische sector.
- In Drenthe wordt de ontwikkeling van het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG) gecombineerd met de ontwikkeling van een nieuwe Omgevingsvisie. In deze Omgevingsvisie wordt de langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe geactualiseerd.
- Flevoland legt haar focus op het herstel van de biodiversiteit en een toekomstbestendige landbouw. De landbouw moet passen binnen de grenzen van het natuurlijk systeem. In het programma van Flevoland wordt de bovenstaande ambitie gecombineerd met de unieke cultuurhistorie en de landschappelijke en natuurlijke kwaliteit van het Flevolandse landschap. Specifieke uitdagingen voor de polder zijn bodemdaling en verzilting.
- In Gelderland is er gewerkt aan het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). In het Gelderse programma is eveneens gekeken naar de sociaaleconomische effecten voor onder andere boeren die willen/moeten stoppen.

Overige gerelateerde programma's

Naast de Regionale Energie Strategie en het Nationaal Programma Landelijk Gebied zijn er andere programma's die raken aan de Verstedelijkingsstrategie en het NOVEX-gebied Regio Zwolle.

- Erfgoed Deal: een programma dat zich richt op het verbinden van erfgoed aan de hedendaagse transitieopgaven: klimaat, duurzaamheid en verstedelijking. Dit kan gekoppeld

worden aan de ontwikkelprincipe zeven 'lokale identiteit' waarbij gebiedsspecifiek wordt gebouwd. Ook draagt de ontwikkeling van de Gebiedsbiografie bij aan het bewustzijn en behoud van (cultureel) erfgoed.

- Programma Woningbouw: gericht op het combineren van verdichting en kwaliteitsverbetering in verschillende situaties. Past bij het doel om 50.000 woningen te bouwen.
- Programma Gezonde Leefomgeving: focus op gezondheidsbevordering fysiek en sociaal. Hierbij kan gedacht worden aan bewegen, sporten, spelen, ontmoeten, sociale cohesie, sociale druk verminderen, gezond ouder worden, toegankelijkheid en gezondheidsbescherming fysiek. Kans voor het programma Vitale Kernen en Gezonde Buurten.
- Programma Bodem en Ondergrond: programma met als doel het duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem, ondergrond en grondwater te bevorderen. Koppelkansen in kaart brengen voor integrale systeemoplossingen in het riviersysteem.
- Deltaprogramma: programma waarin Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samenwerken aan de bescherming van Nederland tegen hoogwater, het zorgen voor voldoende zoetwater en een klimaatbestendige en water robuuste inrichting. Met de ambitie van een klimaatbestendige groeiregio, draagt Regio Zwolle bij aan waterveiligheid, waterkwaliteit en adaptatie doelen van het deltaprogramma. Z
- Nationale Programma Ruimte voor Economie: met daarin een aanpak om met de regio – provincies, gemeenten en bedrijfsleven - bedrijfsactiviteiten ruimtelijk te faciliteren die cruciaal zijn voor de transitie en de weerbaarheid van de economie.

6. Inhoudelijke samenvatting: agendapunten

De keuzes die gemaakt worden in de verschillende programma's leiden tot agendapunten voor onze agenda. Hieronder benoemen we deze op hoofdlijnen. De kernopgave van de Regio Zwolle is het zorgen voor duurzame klimaat adaptieve gebiedsontwikkelingen in een delta waarin water en bodem sturend zijn en waarbij tegelijkertijd tempo wordt gehouden bij de ontwikkeling van de gestelde ambities.

Onze overkoepelende agendapunten:

Wederkerigheid

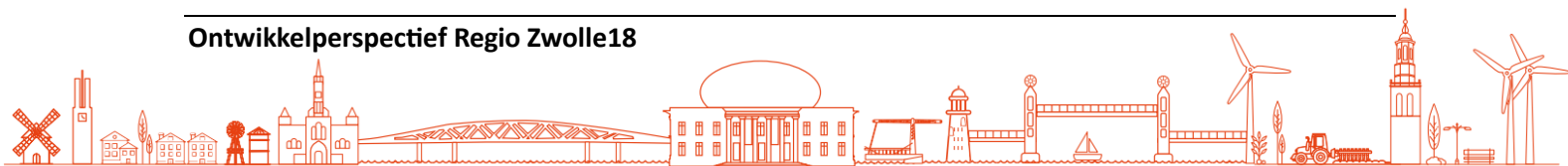
Vanuit de Verstedelijkingsstrategie 'Warme Harten in een Klimaatadaptieve Delta' wordt er gewerkt aan vier opgaven: wonen, economie, mobiliteit en klimaat. Deze opgaven hangen met elkaar samen en zitten verwerkt in de vijf verschillende programma's. Een agendapunt hierin is hoe de verschillende programma's inclusief de Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040 samenhangen. Er dient een mate van wederkerigheid te zijn tussen de systeemopgaven gericht op klimaat en mobiliteit samen met de economische opgave (opgepakt in de REB2040) en de inhoudelijke programma's.

Excelleren op gebied van klimaatadaptief ontwikkelen

Regio Zwolle heeft een hoge ambitie uitgesproken om zich te ontwikkelen als klimaatadaptieve delta. Door middel van de verschillende programma's en het kennisprogramma willen we excellent zijn op nieuwe ontwikkelingen, beleid, trends en richtingen. Als regio willen we hier een voorbeeld in zijn waarbij programma's met elkaar in lijn gebracht worden met klimaat als rode draad. Door als regio specifiek in te zetten op groei in combinatie met klimaat doen we nieuwe kennis en inzichten op die we graag willen delen.

Verdichtingsopgave: nabijheid wonen en werken

De verdichtingsopgave waar steden en kernen voor staan kent uitdagingen en spanningen. Verdichten doen we door zoveel mogelijk in te breiden en door bedrijventerreinen te herstructureren,

multifunctioneel in te richten en te vergroenen binnen stedelijk gebied. Verdichten hangt eveneens samen met andere opgaven zoals werk, vergroening, mobiliteit, klimaat en economie. Denk aan nabijheid van wonen en werken. De groeiende vraag naar bedrijventerrein en de grote milieu- en ruimtevraag van de circulaire economie duwt de ruimtelijke ontwikkeling van bedrijventerreinen het stedelijk gebied uit. Het is belangrijk om met alle overheidslagen samen te werken om in samenhang met andere ruimtelijke opgaven goede oplossingen te vinden. Stedenbouw is immers meer dan het toevoegen van woningen en zorgen voor mobiliteit. Procesmatig, juridisch, inhoudelijk en financieel is dit een grote uitdaging, waar in met name de stedelijke regio's Rijk en regio elkaar kunnen helpen.

Ambitie op klimaatadaptieve gebiedsontwikkeling

De ambitie vanuit de Verstedelijkingsstrategie is het klimaatadaptief groeien als regio. Een aandachtspunt hierbij is hoe we deze ambitie borgen in gebiedsontwikkelingen in de Regio Zwolle, waarin het Water- en Bodemsysteem sturend is. Niet alleen op visiematig strategisch niveau, maar ook in de programmatische aanpak, en de uitvoering gebiedsontwikkelingen. De beleidsbrief Water- en Bodemsturend, de afwegingskader Water- en Bodemsturend (concept) en de maatlat klimaat adaptief bouwen kunnen dienen als ondersteunend beleid. Daarnaast zijn onlangs de nieuwe KNMI'23 klimaatscenario's ontwikkeld. Een uitdaging ligt in het integreren van deze uitgangspunten in zowel de Regionale Sponsstrategie als in de programma's voor nieuwe woningbouw en verbetering bestaande woningbouw.

Verstedelijken met voldoende voorzieningen

De Regio Zwolle kent een grote woningbouwopgave, die automatisch ook een grotere behoefte aan voorzieningen met zich meebrengt. De woningbouwopgave is niet alleen in stedelijk gebied geprogrammeerd. Een fors deel van de te bouwen woningen (10.00-17.000) zal in de kernen verspreid over de regio komen. Complicerende factor hierbij is dat de dorpen en kernen in de regio te maken hebben met een verlies aan vitaliteit, terwijl het juist steeds belangrijker wordt om vitale kernen in de regio te behouden en de groei op te vangen. Het voorzieningenniveau in de regio heeft grote impact op de leefbaarheid van de regio. Het verlies van voorzieningen heeft als gevolg dat de balans tussen stedelijk en landelijk gebied uit evenwicht raakt. Een vitale regio valt of staat bij een vitale gemeenschap, waarin mensen naar elkaar omkijken en we samenleven, wonen en werken. Een flinke investering is nodig in de samenhang binnen en tussen de stad, de grotere streekcentra, de vele grote en kleine kernen en het landelijk gebied in de regio. Op zowel fysiek (bereikbaarheid), economisch als sociaal vlak.

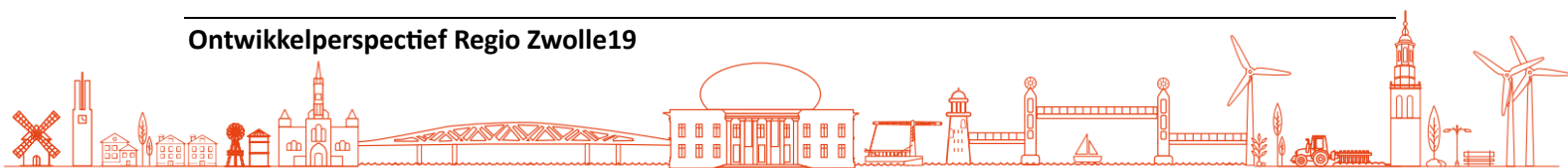
Onze programma specifieke agendapunten:

Uitdagingen mobiliteit: financiering en maatregelen

Voor het programma van de regionale mobiliteitstransitie is het van belang om een gedeelde intentieverklaring cofinanciering mobiliteitsmaatregelen Stedelijk Zwolle op te stellen. De vervolg stap is om bestuurlijke besluitvorming over deze cofinanciering te realiseren.

Inhoudelijk voor het programma van de mobiliteitstransitie is in pakket A en B opgenomen wat er op korte termijn gaat gebeuren op gebied van mobiliteit. De planvorming en uitwerking van de mobiliteitsmaatregelen na 2030 heeft nog niet plaatsgevonden en is dus een agendapunt voor de komende periode. Een ander aandachtspunt voor de mobiliteitstransitie is het opstellen van de maatregelen in de brede regio (pakket C). Bij het opstellen van deze plannen is het van belang om oog te houden voor zowel de interne netwerken als de bovenregionale en (inter)nationale verbindingen.

Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040

De oplevering van de Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040 wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2024. De focus van de bouwsteen is de ruimtelijke afwegingen rond grootschalige ruimtevragers en innovatie omgevingen. Begin 2024 volgt een bestuurlijke afweging over eventuele vervolgstappen. Deze afweging is bepalend voor hoe het verdere traject rondom de Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040 eruit gaat zien.

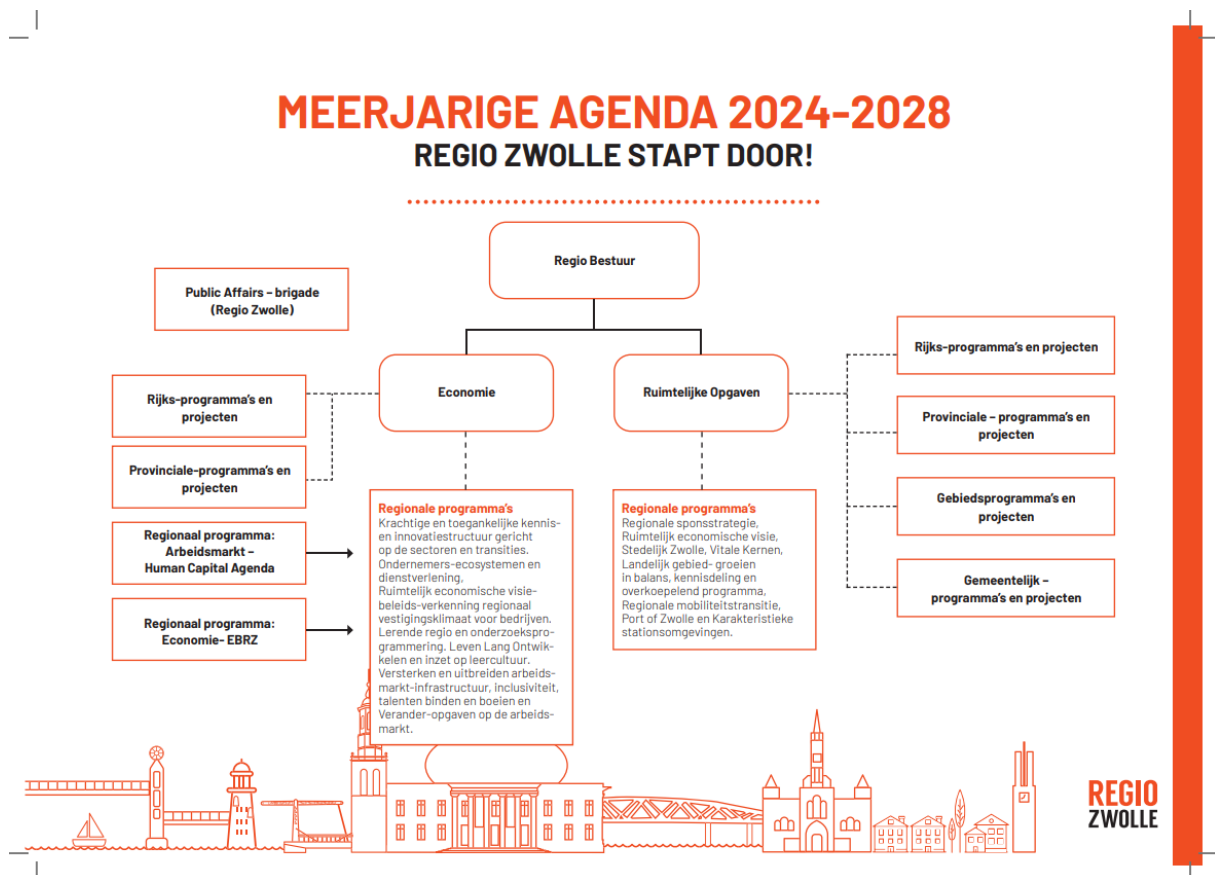
Daarnaast is het van belang om scherp te stellen welke gebieden een hoge natuur- of landschappelijke waarde hebben binnen de regio of ruimtelijke inspanningen kennen vanuit andere programma's. Dit om te voorkomen dat er een conflict ontstaat met zoekgebieden voor nieuwe (boven) regionale terreinen. Deze afweging zal bij bestuurders op tafel komen te liggen.

Afstemming tussen regiogemeenten

Op het eerste gezicht lijkt het programma van Stedelijk Zwolle een programma wat alleen Zwolle aangaat. Echter, het programma kent een sterke samenhang met de regio. Een agendapunt om in de gaten te houden in 2024 is de afstemming tussen de regiopartners en de gemeente Zwolle op het gebied van spon, mobiliteit en economie. Een goede afstemming is essentieel om het programma van Stedelijk Zwolle goed en zorgvuldig aan te laten sluiten op de Regionale Mobiliteitstransitie en de Regionale Sponsstrategie. Hier mag geen ruis op de lijn komen.

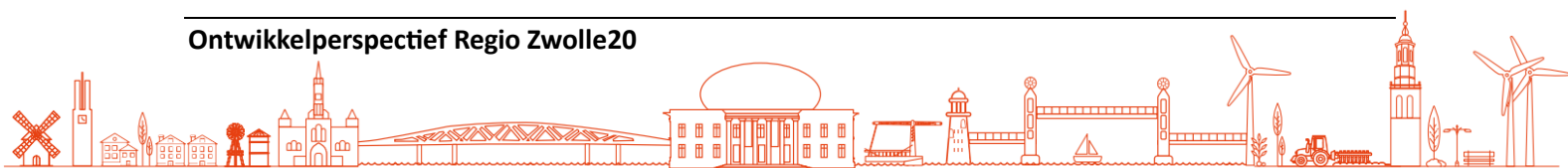
7. Uitvoeringsorganisatie en governance

Regio Zwolle werkt vanuit een lichte netwerksamenwerking. In 2023 is de 'Meerjarige Agenda 2024-2028: Regio Zwolle stapt door' opgesteld. Een agenda waarin de verschillende opgaven van de regio in twee lijnen uiteengezet is: arbeidsmarkt en economie en ruimtelijke opgaven.

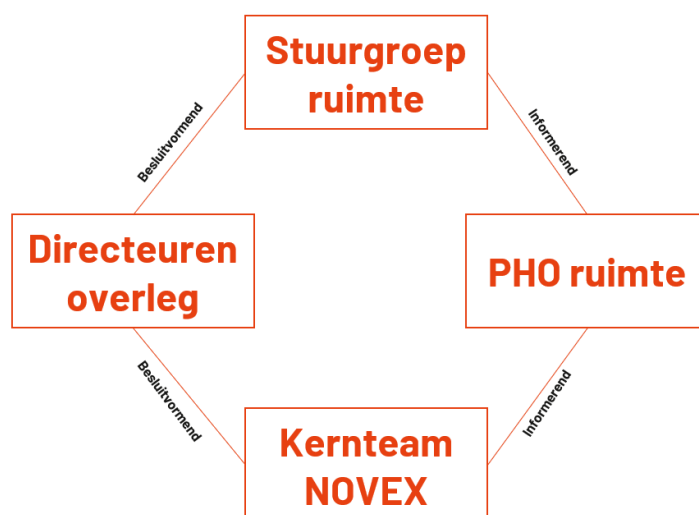
Onder de ruimtelijke opgaven vallen eveneens het partnerschap Rijk-NOVEX-gebied Regio Zwolle. Hier zijn twee bestuurlijk trekkers voor benoemd die dit partnerschap zullen onderhouden. Op

Ontwikkelperspectief Regio Zwolle20

bestuurlijk niveau is de Stuurgroep NOVEX-gebied Regio Zwolle gericht op de borging, sturing en bewaking. De Stuurgroep neemt besluiten binnen de kaders zoals in de opdracht van het Regiobestuur is opgenomen, wanneer een besluit buiten de kaders treedt, dient het voorgelegd te worden aan raden en staten. De NOVEX-programma's kennen vertegenwoordiging door bestuurders van partners in duoschap.

De schakel tussen de Stuurgroep NOVEX-gebied Regio Zwolle en het ambtelijke kernteam is het directeurenoverleg. Dit betreft een samenstelling van zowel Rijksdirecteuren als directeuren van partners in de regio. Als laatste is er periodiek een kernteam NOVEX waarin de programmamanagers samen met de Rijkstrekker spreken over de voortgang van de programma's. Dit maakt dat er een structuur ontstaat tussen Stuurgroep (bestuurlijk), Directeurenoverleg (directie) en Kernteam (ambtelijk). Daarnaast is er periodiek mogelijkheid voor de betrokken bestuurders om bij te praten en informatie te delen in het Portefeuillehoudersoverleg (PHO) ruimte.

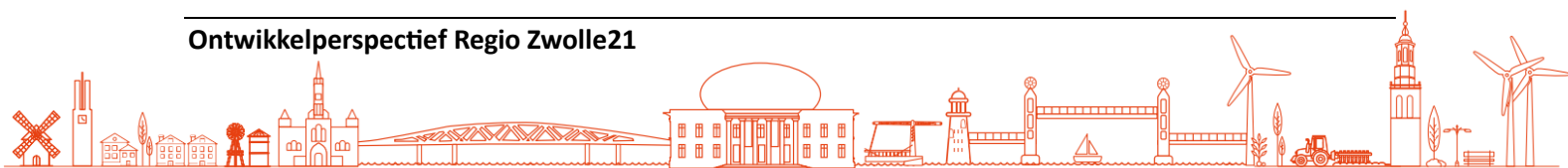
Per programmalijn wordt een eigen bestuurlijk en ambtelijke structuur opgesteld. Dit wordt gedaan met de betrokken partners per programma. Denk aan gemeenten, provincies en waterschappen maar ook organisaties, onderwijs en marktpartijen.

Betrokken partijen

Binnen deze overleggen zijn verschillende partijen betrokken. Zo werken we vanuit Regio Zwolle samen met vier provincies, 22 gemeenten, onderwijs en ondernemers. Bij de verschillende programma's zitten eveneens specifiek partners aan tafel die betrokkenheid hebben met het programma. Denk aan de waterschappen, drinkwatermaatschappijen, NS, ProRail, Staatsbosbeheer, woningcorporaties, sector- en brancheorganisaties en verschillende maatschappelijke organisaties. Samen met al deze betrokken partijen werken we aan de realisatie van de opgestelde doelen.

Regionale investeringsagenda

Om in 2040 als Regio Zwolle de doelen van 'warme harten in een klimaat adaptieve delta' te halen, moeten we vandaag beginnen. Het is het belangrijk dat we dezelfde doelen nastreven. Met het opleveren van de Verstedelijkingsstrategie en aanvulling van de Ruimtelijk Economische Bouwsteen is hier een goede basis voor gelegd. Onze vijf ontwikkelprogramma's vormen de basis voor onze uitvoeringsagenda, zoals dat binnen het programma NOVEX wordt genoemd, en de regionale investeringsagenda. De komende periode gaan wij met onze partners in gesprek om ons uitvoeringsprogramma (mede gebaseerd op de NOVEX-programma's) en regionale investeringsagenda vorm te geven.

Ontwikkelpad

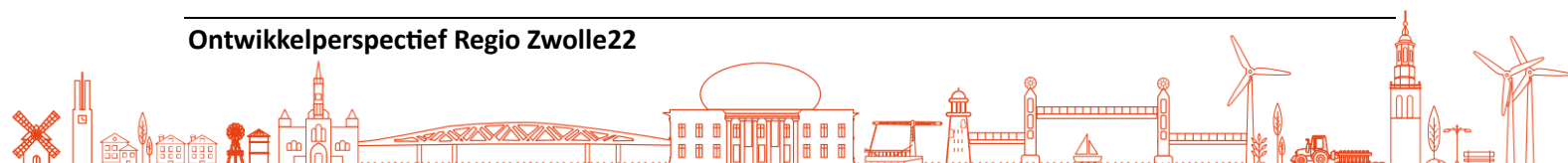
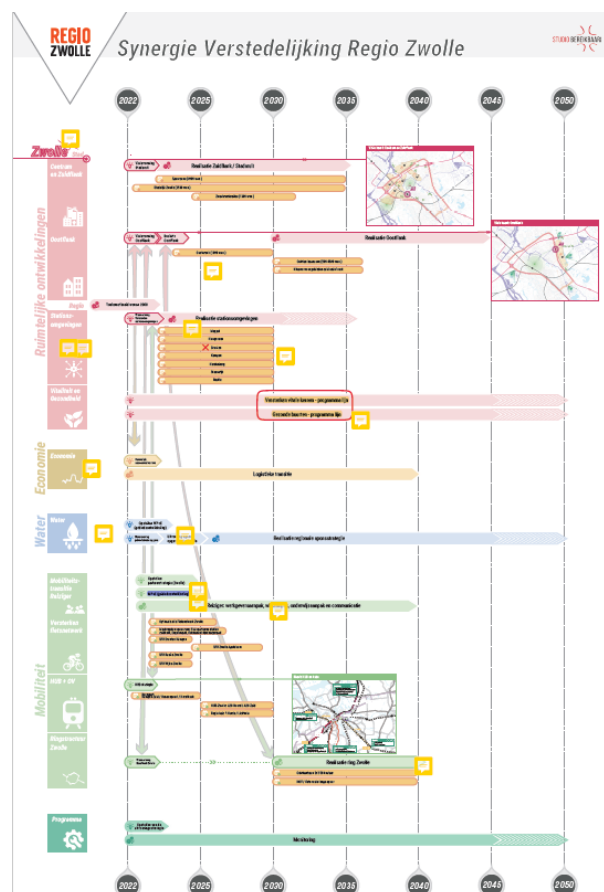
We willen in de Regio Zwolle sturen met een (nog verder te ontwikkelen) ontwikkelpad. Met een adaptief ontwikkelpad worden de belangrijke keuzemomenten, kantelpunten en raakvlakprojecten inzichtelijk gemaakt. Aan de hand van de programma's worden keuzemomenten gedefinieerd en wordt een routeboek van het ontwikkelpad gebouwd en zijn de afhankelijkheden en onderlinge relaties gedefinieerd en inzichtelijk gemaakt. Omdat het tempo zowel binnen programma's als tussen programma's verschillend is, is het essentieel de afhankelijkheden goed te bewaken en ervoor zorg te dragen dat programma's elkaar niet vertragen. Het ontwikkelpad is geen optelsom van stappen van een uitvoeringsstrategie, maar een integrale routekaart, inclusief 'no regrets', essentiële keuzemomenten en interacties. Het ontwikkelpad wordt periodiek bijgesteld en is mede afhankelijk van de ontwikkelingen binnen de programma's.

Voor een eerste indruk van de mijlpalen voor 2024 zie paragraaf 5. Hier zijn per programma de belangrijkste mijlpalen opgenomen. Het Ontwikkelpad is een dynamisch document wat ruimte biedt voor aanvulling en aanscherping. Middels het Ontwikkelpad voeren we het gesprek en nemen hierin de aandachts- en agendapunten zoals deze in paragraaf 6 geformuleerd zijn mee.

Dit maakt dat er gestuurd wordt via het Ontwikkelpad, er op inhoud verder gewerkt wordt volgens de lijn van de programmaplannen en nemen we ontwikkelingen die plaatsvinden hierin mee.

Tot slot

We hebben u in dit ontwikkelperspectief een update willen geven van de Verstedelijingsstrategie van de Regio Zwolle. De inhoudelijke doelstellingen zijn geborgd in de ruimtelijke voorstellen van de vier provincies, zoals deze aan de Rijksoverheid worden aangeboden. In dit ontwikkelperspectief hebben we een aantal ruimtelijke ontwikkelingen willen adresseren en gaan daarover verder in gesprek met onze partners. Daarmee is dit ontwikkelperspectief nog niet volledig maar zien we het met name als een gespreksagenda. Om uiteindelijk onze klimaatadaptieve groeiopgave in onze regio waar te kunnen maken.

VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE REGIO ZWOLLE

WARME HARTEN IN EEN KLIMAAT ADAPTIEVE DELTA!

VIER OPGAVEN

- 1 Klimaatopgave
- 2 Economische opgave
- 3 Woningbouw opgave
- 4 Mobiliteitsopgave

DOEL

Het klimaat adaptief accommoderen van stedelijke en economische groei van de regio in een dynamische en kwetsbare delta. Belangrijk is hierbij dat deze opgave integraal wordt opgepakt met behoud en ontwikkeling van de kwaliteit van de leefomgeving en bereikbaarheid van de regio. Met als doelstelling het realiseren van 50.000 woningen en 20.000 arbeidsplaatsen in samenhang met een mobiliteitstransitie om de regio op korte en lange termijn bereikbaar te houden.

ZEVEN

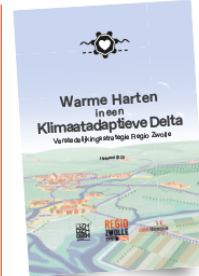
ONTWIKKELPRINCIPES

- 1 Wees zuinig met ruimte
- 2 Klimaat aanpak bij de bron
- 3 Nieuw helpt bestaand bij transitieopgaven
- 4 Passend woningaanbod
- 5 Voorrang aan voetganger, fietser en OV
- 6 Werken aan economisch elan
- 7 Bouwen met oog voor lokale identiteit

VIJF

PROGRAMMA'S

- 1 Regionale Sponsstrategie
- 2 Regionale Mobiliteitsstrategie
- 3 Stedelijk Zwolle
- 4 Karakteristieke Stationsomgevingen
- 5 Vitale Kernen en Gezonde Buurten

22 GEMEENTEN

6 GEMEENTEN

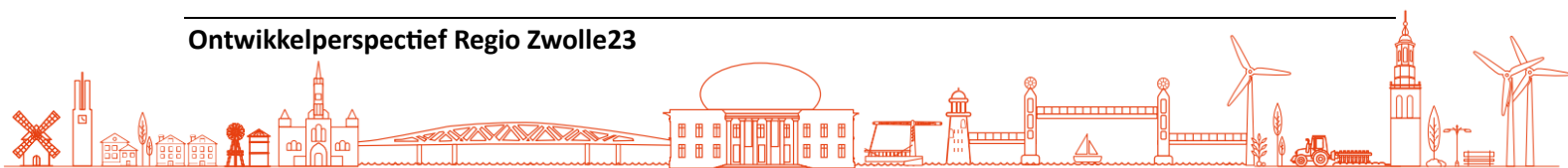
1 GEMEENTE

Regionale sponsstrategie

Regionale Mobiliteitsstrategie

**REGIO
ZWOLLE**

Bijlage – Relevante documenten

Bijlagen:

1. [Plan van doorpakken](#)
2. [Verstedelijkingsstrategie: Warme harten in een klimaatadaptieve delta](#)
3. [Gebiedsgericht MIRT-onderzoek bereikbaarheid Zwolle en omgeving](#)
4. [Eindrapportage-Analysefase.pdf \(regiozwolle.info\)](#)
5. Programmaplannen 5 programma's
 - [Regionale Sponsstrategie](#)
 - [Regionale Mobiliteitstransitie](#)
 - [Stedelijk Zwolle](#)
 - [Karakteristieke Stationsomgevingen](#)
 - Programmaplan Vitale Kernen en Gezonde Buurten nader te ontwikkelen
6. [Gebiedsbiografie](#)
7. (Tussen)document REB2040 (verwachting Q1 2024 gereed)
8. [Toekomstbeeld Wonen 2.0 Regio Zwolle](#)

